SPRAWOZDANIE Z MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI „PSYCHOLOGIA CZASU: TEORETYCZNE INSPIRACJE – DOŚWIADCZANIE – TEMPORALNE KOMPETENCJE – PODEJŚCIA BADAWCZE”

LUBLIN, 20-21 WRZEŚNIA 2004 ROKU

W dniach 20-21 września 2004 r. odbyła się w Lublinie międzynarodowa konferencja pt. „Psychologia czasu: teoretyczne inspiracje – doświadczanie – temporalne kompetencje – podejścia badawcze”, zorganizowana przez pracowników Katedry Psychologii Ogólnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Zenona Uchnasta. Na konferencję przybyło kilkunastu psychologów z ośrodków akademickich zarówno krajowych, jak i zagranicznych, w tym m.in. z Katolickiego Uniwersytetu w Leuven (Belgia), Uniwersytetu w Madrycie (Hiszpania), Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Politechniki Wrocławskiej, Uniwersytetu w Białymstoku oraz Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Otwarcia konferencji dokonali, prof. dr hab. Stanisława Steuden – dyrektor Instytutu Psychologii, prof. dr hab. Andrzej Sękowski – dziekan Wydziału Nauk Społecznych oraz ks. prof. dr hab. Zenon Uchnast – kierownik Katedry Psychologii Ogólnej. Program konferencji obejmował siedemnaście wystąpień. Obrady zainaugurowały wykłady gości przybyłych z zagranicy: prof. W. Lensa z Leuven oraz prof. J. F. Diaz Moralesa z Madrytu.

W swoim wykładzie prof. Lens zaprezentował aktualne programy badawcze dotyczące przyszłościowej perspektywy czasowej oraz ich odniesienie do założeń koncepcji J. Nuttina i własnych wcześniejszych prac. Prof. Diaz Morales skoncentrował się na różnicach w podejściu do przyszłościowej perspektywy czasowej u osób różniących się wiekiem i płcią. Analizowane wyniki badań ukazują specyfikę tych odniesień na podstawie danych uzyskanych w badaniach populacji hiszpańskiej.

W sesji przedpołudniowej uczestnicy konferencji wysłuchali również wystąpienia prof. A. Strzałeckiego z UKSW, prof. Cz. Nosala i dr B. Bajcar z Politechniki Wrocławskiej. Prof. A. Strzałecki przedstawił wyniki własnych prac nad zależnością między czasem psychologicznym a prawdopodobieństwem subiektywnego osiągania celów życiowych. Referat prof. Nosala stanowił prezentację badań dotyczących perspektywy czasowej u osób w różnym wieku na podstawie badań Kwestionariuszem AION 2000. Dr Bajcar omówiła wyniki badań odnoszące się do różnic indywidualnych w orientacji temporalnej, zwracając szczególną uwagę na wyodrębnione – dzięki zastosowaniu metody analizy skupień – dwa główne profile temporalne: proaktywny i reaktywny.

Sesję popołudniową pierwszego dnia konferencji rozpoczął referat prof. Z. Zaleskiego (Katedra Psychologii Emocji i Motywacji KUL), przygotowany wspólnie ze studentami (M. Bobruk, I. Gardas), będący prezentacją badań nad zależnością między postawą wobec przyszłości a udziałem w referendum europejskim 2003 r. Kolejne wystąpienia koncentrowały się wokół prezentacji dorobku naukowego pracowników Katedry Psychologii Ogólnej.

W referacie na temat psychologicznych i psychometrycznych właściwości Kwestionariusza Kompetencji Temporalnych ks. prof. Uchnast przedstawił również teoretyczne rozważania odnoszące się do pojęcia kompetencji temporalnych na podstawie koncepcji m.in. R. W. White'a, W. M. Mischela, R. J. Sternberga, N. Chomsky'ego, R. F. Porta. Psychologiczną jakościową analizę raportów pisemnych na temat przeżytego doświadczenia czasu u studentów o niskim i wysokim poziomie kompetencji temporalnych przedstawiła dr J. Iskra. Do analizy uzyskanych wypowiedzi zastosowała metodę Jakościowej Analizy Personalistycznej autorstwa Z. Uchnasta. Korelaty kompetencji temporalnych z czynnikami Wielkiej Piątki były przedmiotem wystąpienia mgr K. Tucholskiej. Wykorzystując analizę skupień metodą *k*-średnich, autorka wyodrębniła cztery homogeniczne grupy (typy) różniące się ustosunkowaniem do wymiarów czasu, do siebie, świata i innych oraz pracy i zadań. Mgr A. Celińska skoncentrowała się na poszukiwaniu związków między kompetencjami temporalnymi a konfiguracją właściwości charakterologicznych wyznaczających typ charakteru człowieka. Pierwszy dzień konferencji zakończył referat dr M. Artymiak dotyczący H. A. Murraya propozycji badania człowieka jako jednostki *time-binding*.

W drugim dniu konferencji, kontynuując prezentację dorobku pracowników Katedry Psychologii Ogólnej KUL, dr A. Januszewski przedstawił zagadnienia zależności między typologią poczucia koherencji a orientacją temporalną. Ks. dr M. Stepulak, pozostając w kręgu zainteresowań etyką zawodu psychologa, odniósł się do analiz związanych z temporalną perspektywą w doświadczeniu moralnych dylematów u psychologów.

Reprezentująca Uniwersytet Białostocki dr E. Dolata omówiła wyniki badań nad doświadczeniem czasu przeprowadzone na Białorusi, w których uczestniczyło 270 osób. Analizowanymi formami czasu były: czas narodzin, życia i śmierci, czas specjalny – uroczystości religijnych, obrzędów i uroczystości świeckich – oraz przeszłość, teraźniejszość i przyszłość.

Podejście kliniczne do ujmowania czasu w psychologii można było dostrzec w kolejnych wystąpieniach pracowników Instytutu Psychologii KUL. Dr E. Januszewska referowała wyniki własnych badań na temat orientacji temporalnej i struktury osobowości młodzieży z pogranicza normy. Przedmiotem wystąpienia dr M. Ledwocha, zamykającego drugi dzień konferencji, było doświadczenie czasu w depresji; autor odniósł się do ujęcia charakterystycznego dla psychologów egzystencjalnych.

Całość spotkania zakończyła dyskusja, której przewodniczył prof. Lens. Podsumowując konferencję, odniósł się do znaczenia poruszanych zagadnień i różnorodnych ujęć

związanych z prezentowaną tematyką. Wskazał również na konieczność dalszych prac i analiz prowadzonych w tym zakresie.

Międzynarodowa konferencja była miejscem wymiany myśli i poglądów na temat roli i znaczenia czasu we współczesnej psychologii. Stanowiła źródło zapoznania się z programami badań i osiągnięciami prezentowanymi przez gości z zagranicy, np. Center for Motivation and Time Perspective (Leuven). Udział psychologów z różnych ośrodków naukowych w kraju dał szansę przybliżenia słuchaczom znaczenia czasu w psychologii i życiu każdego człowieka, a także umożliwił poznanie psychologicznych narzędzi pomiaru preferencji oraz postaw wobec wymiarów czasu i kompetencji temporalnych, stosowanych w Polsce i Europie.

Justyna Iskra
Katedra Psychologii Ogólnej KUL